

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

IV. Vtrùm articuli fidei conuenienter in Symbolo tradantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

ergo nec semiplenè posset probari veracitas diuina ex reuelatione de veracitate in se semiplenè apparente independenter ab eadem veracitate: quare etiam in hac semiplena probatione deberet veracitas probari per se ipsam.

54
Veracitas
Dei potest
credi ut ob-
iectum mate-
riale fidei.

Ad vitandam ergo hanc inconuenientiam, fatendum nobis est, ut diximus *disp. 1.* assensum fidei resolui ultimo in veracitatem Dei ut cognitam independentem à reuelatione, & in reuelationem etiam ut cognitam independentem à veracitate. Fatemur, posse etiam credi veracitatem Dei, sicut obiectum materiale propter reuelationem, & testimonium primæ veritatis; quia ipsa etiam veracitas Dei reuelata inuenitur: sed tamen tunc etiam veracitas ipsa, & eius fides resolveretur ultimo in reuelationem, & in eandem veracitatem, ut in se apparentem independentem à reuelatione, ut latè explicuimus *eadem disp. 1.* ubi etiam respondimus ad omnia fundamenta, & inconuenientia, quibus P. Suarez suam sententiam probare conatur. Vnde consequenter respondendum iam est ad quæstionem propositam, nullum esse ordinem necessariæ dependentiæ inter obiecta materialia credita ad inuicem, sed singula posse seorsim ab aliis credi, sicut singula potuerunt seorsim à Deo reuelari. Dixi tamen, *seorsim ab aliis*, hoc est, ab iis obiectis quæ in hac veritate particulari non includuntur, nec essentialiter supponuntur, v. g. non possumus credere Spiritum sanctum procedere à Patre, & Filio, nisi credamus in Deo esse Patrem & Filium, & Spiritum sanctum. Item non possumus credere Deum esse remuneratorem, nisi credamus, Deum esse. Item non possumus credere, omnes homines resurrekturos, nisi credamus, omnes morituros; resurrektio enim supponit essentialiter, imò includit in aliquo mortem præcedentem. Loquimur ergo solum de obiectis, quæ ex se, nec includunt, nec supponunt essentialiter alia. Existencia verò Dei necessariò credenda est ad omne aliud obiectum per fidem credendum: illa tamen non debet semper necessariò credi ut obiectum materiale sed potest se tenere ex parte motiui formalis: credendo enim Deum esse veracem, vel certè, Deum reuelare, eo ipso credimus, Deum esse, cum non possit reuelare, nisi Deus existens, atque ideo existentia Dei tunc tenebit se magis ex parte motiui formalis.

55
Comparando
obiecta for-
malia fidei
inter se, quem
dicunt esse or-
dinem inter
ipsa obiecta
P. Suarez.

Comparando verò obiecta formalia fidei inter se, P. Suarez *dicta sect. 4. n. 14.* dicit, inter obiecta ipsa esse ordinem in suo esse, quia prius est, Deum esse veracem, cum sit ipsa essentia Dei, quam Deum loqui: in esse autem credibilis nullum esse ordinem inter veracitatem, & reuelationem, cum neutra possit credi, nisi propter alteram, nempe veracitas propter reuelationem, & reuelatio propter veracitatem, quæ se se inuicem iuuant ut credantur. Sed licet quoad hoc sit quæstio de nomine, sed tamen consequenter potius videtur, quod P. Suarez debuisset fateri ordinem prioris, & posterioris inter illa duo motiua fidei: nam illi qui admittunt dependentiam, causalitatem mutuam inter causas physicas, & non negant inter illas ordinem prioris, & posterioris, imò consequenter sicut concedunt mutuam dependentiam, ita concedunt mutuam prioritatem, & posterioritatem: omnis enim dependentia eo modo, quo est dependentia, affert ordinem prioritatis, & posterioritatis. Cum ergo P. Suarez ponat mutuam dependentiam inter illa duo mo-

tiuua fidei in ratione credibilis; non debet negare ordinem, sed consequenter ponere etiam mutuam prioritatem & posterioritatem inter illa. Sed hæc, ut dixi, erit quæstio de modo loquendi, supposita illa sententia. In nostra autem, sicut non ponimus dependentiam illorum motiuorum ad inuicem in esse credibilis, ita nec agnoscimus in eo genere prioritatem, aut posterioritatem, inter illa.

Denique comparando obiecta materialia fidei cum formalibus, non est dubium, quod debet esse ordo inter illa, cum obiecta materialia dependant à formalibus in ratione credibilis, & non è contra: motiua enim veracitatis, & reuelationis non creduntur propter obiecta materialia, quæ tamen credi non possunt propter se, sed propter illa motiua. Et de his non potest esse difficultas.

SECTIO IV.

Utrum articuli fidei conuenienter in symbolo tradantur.

DE his agit S. Thomas *hæc quæst. prima ab art. 6. usque ad 9.* quæ facilia sunt. Et in primis articulorum nomine intelliguntur communiter non omnes veritates reuelatæ, quæ in sacra Scriptura, vel Conciliis continentur, sed præcipua capita: nam sicut contextura corporis humani certis artibus, & articulis sustinetur, & connectitur, ne dissoluatur; sic in fide nostra sunt aliqua magis principalia, & capitalia, quæ si dissoluerentur, facile reliqua fidei contextura rueret.

Ex his potissimum articulis symbola tria composita sunt. Symbolum Apostolorum, Symbolum Nicænum, & Symbolum Athanasij, quibus tribus solis Ecclesia vniuersalis vtitur. Vocantur autem symbolum, quasi tessera, quæ militibus dabatur, ut sese inuicem cognoscerent, & dignoscerent hostes. Quamuis propriè signum, quod in certis verbis consistebat, vocabatur *symbolum*; quando consistebat signum in re aliqua, dicebatur *tessera*. Appellatur etiam symbolum, quod ex multorum contributione colligebatur. Vndeque ratione hoc *symboli* nomen applicatur symbolo fidei: quod nimirum compositum est, ut co signa fideles sese inuicem agnoscant, & ab infidelibus, vel hæreticis dignoscantur: ad quem finem oportuit omnino breuem hanc fidei formulam omnibus communem tradi, ut sicut episcopi, & alii datur formula professionis fidei faciendæ, longior quidem & clarior, prout decet Prælatos, & Magistros; ita omnibus fidelibus daretur formula alia omnibus vtilis, & accommodata, quæ, ut dixit Augustinus (vel quicumque est auctor *serm. 115. de tēpore*), est *comprehensio fidei nostra simplex, breuis, & plena, ut simplicitas rudiat, breuitas memoria, & plenitudo, consulet doctrinæ*. Non ergo oportuit plura tradere omnibus, qui memoria retinere ea non possent, nec obscura, quæ non ceperent; neque tamen debuerunt prætermitti necessaria, qualia sunt, quæ in Apostolorum symbolo continentur, licet non omnia fortasse æquali gradu necessitatis, ut videbimus infra agentes de necessitate fidei.

Porro symbolum illud, quod Apostolorum appellatur

appellatur, & quod perpetuò à fidelibus omnibus retentum est, fuisse ab Apostolis compositum, antequam in varias prouincias diuiderentur: con-
 cors est Patrum sententia, quos referunt Suarez disp. 2. sect. 5. Turrianus in presenti disp. 13. dub. 1. & alij communiter; siue omnes Apostoli communi sensu omnes symboli partes, siue singuli vnā partem apponentes ex aliorum approbatione, vt alij volunt. Cur autem licet fuerit ab Apostolis compositum, non appelleretur scriptura sacra, quæstio est fortasse de nomine: certum est, æqualem habere auctoritatem cum sacra scriptura. Suarez ubi supra num. 4. dicit, non esse sacram scripturam, quia non est de fide fuisse ab Apostolis conditum. Hoc tamen parum referret: quia vt aliqua sit scriptura sacra, non est necesse, quod constet de fide, imò nec certò, eius auctor. Addit secundò, non esse scripturam sacram, quia licet Spiritu sancto regente traditum fuerit ab Apostolis, non tamen dicant singula verba. Tertio, quia Ecclesia non recipit illud inter scripturas Canonicas. Quarto, quia vt sensit Augustinus serm. 119. de tempore, & alij, quos attulerat idem Suarez num. 3. symbolum non fuit ab Apostolis scriptum, sed voce traditum, vt à fidelibus corde retineretur; Vnde non poterat esse scriptura sacra, cum nec esset scriptura. Alij addunt, non esse scripturam sacram, quia non continet primam reuelationem doctrinæ fidei, sed expositionem, & compendium doctrinæ iam reuelatæ, ita Lorca in presenti in Commentario art. 9. num. 6. Ego adderem, non esse scripturam sacram, quia symbolum non est factum, tam vt Apostoli nobis in eo loquerentur, quam vt traderent nobis formulam, quā nos loqueremur, & profiteremur nostram fidem. Facta quippe fuit communis formula, vt omnes fidem professuri eam vsurarent, in quo differt symbolum Apostolorum à symbolo Athanasij, quod quidem Athanasius composuit, vt ipsemet loqueretur, & profiteretur fidem; quem Athanasij sermonem, & professionem postea Ecclesia sibi vsurpauit, & ab omnibus etiam vsurpati voluit. At verò Apostoli symbolum fecerunt, non solum vt propriam fidem profiterentur, sed vt instruerent alios, & darent illis formulam congruam ad fidem suam profitendam, iuxta quam & Catechumeni, & alij fideles deberent suam fidem ostendere, vt se Christianos probarent: quare in symboli constructione non tam Apostoli loquebantur, quā suggestebant alijs verba, quibus loquuntur essent congruè ad fidem profitendam. Loquebantur quidem nomine suo Apostoli, & docebant Ecclesiam, quando instruebant fideles, vt formula illa vterentur. Hoc tamen documentum non fuit scriptura sacra, cum non fuerit litteris exaratum in Epistola, vel alia scriptura. Loquebantur etiam Apostoli nomine suo, quando postea singuli recitabant symbolum, sed tunc non instruebant Ecclesiam, vt magistri communes, sed sicut quando recitabant orationem dominicam, ita recitabant symbolum ad profitendam singuli suam fidem.

Secundum Symbolum fuit Nicænum, quod recitari solet in Missa diebus dominicis, & in festis solemnioribus. Appellatur autem Nicænum, quia maiori ex parte ordinatum fuit in Concilio Nicæno; non quidem, vt vsus symboli Apostolici relinqueretur, sed vt aliquando fideles profiterentur magis explicitè aliquos articulos propter hæreses, denuò exortas, & ad præcau-

dum, ne iterum resurgerent, & ideo propter Arij potissimum errorem negantem Filij diuinitatem, hæc magis explicitè declarata ibi est. Postea verò in Concilio primo Constantinopolitano, quæ fuit secunda Synodus generalis, additæ fuerunt aliquæ particule præsertim contra hæresim Macedonianam negantem diuinitatem Spiritus sancti. Quare post verba illa: *Et in Spiritum sanctum*, appositæ sunt hæc alia, *Dominum & viuificantem; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui loquutus est per Prophetas.* Et illa etiam verba, *de Spiritu Sancto ex Maria Virgine*, quæ non erant in Nicæno, & illud, *cuius regni non erit finis.* Dubium etiam est, an tunc mutata fuerint illa verba, prout nunc habentur, & vnā sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam; cum antea solum diceretur, *sanctam Ecclesiam Catholicam*, vt in symbolo Apostolorum; denique postea, consentiente, & probante Ecclesia, licet tempus non sciatur, additæ sunt particule illæ, *Passus*, &, *secundum scripturas*: atque etiam contra errorem Græcorum negantium iam processionem Spiritus sancti à filio, addita est particula illa *filiusque*: de qua additione & eius antiquitate, & auctoritate disputatum latè fuit in Concilio Florentino, & agunt Theologi in Tractatu de Trinitate.

Tertium Symbolum appellatur Athanasij, qui vt diximus non habebat auctoritatem condendi symbolum, sed professus est suam fidem explicitè formula illa, quæ merito placuit summo Pontifici, & acceptata fuit ab vniuersa Ecclesia, quæ symbolum illud recitat solemniter diebus Dominicis in Prima. Fuisse autem Athanasium huius symboli auctorem constat ex Nazianzeno in oratione de laudibus Athanasij, & ex Augustino in psalm. 120. & ex consensu totius Ecclesiæ.

Ex his tribus symbolis, primum solum necessarium est omnibus fidelibus, vt in vno contenta explicitè credant: alia verò duo necessaria sunt Magistris & Pastoribus ad præcauendos errores, & instruendam plebem. Solent autem fieri aliqua argumenta contra hæc symbola, quæ facilius habent solutionem. Primum est, quia in decreto Concilij Ephesini, & Chalcedonensis cauetur, ne liceat *Aliam fidem, vel proferre, vel componere, quā eam, quæ præstituta, & præscripta est à sanctis Patribus, qui in Nicænorum Vrbe cum auxilio Spiritus sancti coacti fuerunt, & subiungitur in Chalcedonensi: qui autem audent exponere aliam fidem, aut proferre aut docere aliam fidem, si quidem Episcopi, aut Clerici fuerint, alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & Clericos à Clero; si verò Monachi, vel Laici fuerint, anathema fieri, &c.* Non ergo licuit symbolo Nicæno quidquam adiungere. Respondetur cum S. Thoma art. 10. ad 2. prohibitionem illam fieri personis priuatis, non Concilio generali, nec summo Pontifici, à quo Concilium suam auctoritatem habet: possunt enim Pontifices, & Concilia subsequenter, non quidem aliam fidem tradere à fide Nicæna, sed illam ipsam magis explicare propter insurgentes denuò hæreses, & ad hunc finem edere, vel augere denuò formulam profitendæ fidei. Imò solet Ecclesia diuersas formulas professionis fidei proponere pro diuersis prouincijs, iuxta necessitatem diuersam ob errores peculiare in singulis prouincijs diuulgatos. Sic enim diuersa formula professionis fidei proponitur Græcis redeuntibus ad vniōnem Ecclesiæ; diuer-

In Concilio primo Constantinopolitano quæ additum symbolo Nicæno.

60
Symbolum Athanasij unde auctoritatem acceperit.

61
Ex his tribus symbolis primum solum necessarium omnibus fidelibus. Argumenta fieri solita contra hæc symbola. Obiectio 1.

sa Armenis; alia etiam Episcopis & Magistris in Ecclesia Latina, antequam promoucantur, vel doceant; quia totum hoc fit contra errores quorum grauius periculum in regionibus singulis time ri potest.

62
Obiectio 2.
Secundò obicitur, quia vel symbolum præcedens erat sufficiens, & tunc secundum fuit superfluum; vel non erat sufficiens, & per consequens erat defectuosum. Nec sufficit dicere, quod prius symbolum erat sufficiens, sed postea propter novos errores oportuit alia addere magis explicitè. Contra hoc enim vrgeri potest, quia symbolum Nicænum, & in Concilio Constantinopolitano additum, non continet omnia, quæ sunt in symbolo Athanasij, quod magis antiquum erat, & ante Concilium Constantinopolitanum; si ergo eo tempore posteriori æstimatum fuit sufficiens symbolum Nicænum cum illis additionibus, superflua erant, quæ addita fuerant in symbolo Athanasij.

Singula symbola sunt sufficientia cum proportione ad suum peculiarem finem.

Respondet, symbolum Apostolorum sufficiens esse ad instruendum populum de his, quæ necessario debet explicitè credere. Symbolum etiam Nicænum cum suis additionibus sufficiens fuit ad extirpandos errores denudò ortos circa materiam prioris symboli. Hæc tamen sufficientia non consistit in indiuisibili, sed habet plures gradus, & potest vnum symbolum magis sufficiens esse alio: quia verò, ut videbimus in symbolo coniungenda est breuitas cum sufficientia, & quia symbolum Nicænum frequentius cantatur in Ecclesia ad captum totius populi inter Missarum solemnias, oportuit consulere simul breuitati cum sufficientia. Symbolum autem Athanasij, quod semel solum in hebdomada cantatur in choro in horis canonicis, potuit longius esse, ut in eo magis explicaretur eadem fides, & ita singula fuerunt sufficientia, & vtilia cum proportione ad suum peculiarem finem. Sicut & nunc longior, & magis distincta proponitur professio eiusdem fidei à Prælati, & Magistris facienda, quia ea rarius recitatur, & apud doctores. Vnde etiam non est mirum, quod aliqua in symbolo etiam posteriori omittantur, quæ continebantur in priori: quia recitans symbolum posterius supponitur aliàs recitare illud prius, nec necesse est, in singulis omnia contineri.

63
Obiectio 3.
Tertiò obicitur, quia obiecta fidei magis necessaria sunt, Deum esse, & remuneratorem esse iuxta illud Pauli: *accedentem ad Deum oportet credere, quia Deus est, & quia remunerator est.* Quæ tamen non videntur contineri in symbolo Apostolorum communi omnibus fidelibus. Respondetur omisissis aliis solutionibus, hæc duo contineri sufficienter in eo symbolo: nam statim initio dicimus, *Credo in Deum*, quibus verbis confitemur, esse vnum Deum: remuneratio verò continetur in vltimis illis verbis, *& vitam æternam*; in quibus confitemur æternam beatitudinem præparatam à Deo obseruantibus diuina mandata; in quibus etiam verbis comprehenditur prouidentia Dei: nam qui gubernator est, & debet præmiare, & punire, necesse est, quod habeat prouidentiam, quæ est pars bonæ gubernationis. Quæ eadem prouidentia magis vniuersalis includitur in articulo *omnipotentia* in symbolo posito: si enim Deus est omnipotens, potest vtique facere quicquid vult, quod facere non posset, nisi prouidentiam perfectissimam haberet.

Obiectio 4.
Quartò obicitur, quia inter mysteria fidei ex-

plicitè ab omnibus credenda, vnum ex præcipuis est Sacramentum Eucharistiæ, & quidem ex difficultioribus, quare per antonomasiam vocatur *mysterium fidei*: & tamen in nullo ex his tribus symbolis continetur. Aliqui volunt contineri in articulo omnipotentia Dei. Alij in aliis verbis symboli, quod reieci *disp. 5. de Eucharistia num. 4.* vbi dixi, hoc mysterium non esse positum in symbolo, quia ibi ponuntur ea solum, quæ necessaria erant propter fidem explicitam pertinentem ad intellectum. Fides autem explicita Eucharistiæ non est necessaria propter se, sed ad implendum dignè præceptum sumendi Eucharistiæ. Vnde, ut colligitur ex Augustino *tract. 11. in Ioannem*, olim doctrina de Eucharistia non tradebatur Catechumenis, neque etiam hodie, quando Catechizantur ante baptismum, interrogantur de fide huius mysterij: non ergo mirum, si in symbolo, quod catechumeni etiam ante baptismum edoceri, & profiteri debent, non continetur hic articulus, cuius fides explicita ab eis non exigitur, donec hoc Sacramentum suscepturi sint.

Quintò obicitur, quia in symbolo Apostolorum dicitur, *Credo in sanctam Ecclesiam*: licet enim legisse videntur aliqui Patres antiqui, quos affert Suarez *disp. 2. sect. 5. n. 1.* quod tamen videtur falsum, cum Ecclesia non possit esse, nisi obiectum creditum; in Deum autem credimus, quia est vltimus finis nostre. Vnde oritur sexta obiectio similis, quomodo peccatores possint recitare symbolum, & dicere verè, se credere in Deum, cum aucti sint ab eo, nec diligant Deum, tantquam suum vltimum finem. De vtraque tamen obiectione dicemus *infra disp. 8. sect. 2.* vbi videbimus lectionem legitimam, & genuinam esse, *Credo sanctam Ecclesiam*, licet illa alia possit aliquem etiam sensum verum habere. Denique peccatores posse non solum nomine Ecclesiæ, sed etiam suo, dicere, *Credo in Deum*, interius videtur Suarez *vbi supra num. 12. & 13.*

SECTIO V.

Vtrum obiecta materialia fidei sufficienter crederentur, vel decreuerint.

DE hoc agit S. Thomas *art. 7.* & breuiter respondendi potest separando certa à minis certioribus. Supponendum ergo est primò, fidem de aliquo obiecto posse haberi vel explicitam, vel implicitam. Explicita est, quando assensus fertur ad ipsum obiectum, propterea tale est, itaque, qui credit, possit interrogatus in particulari dicere se illud credidisse. Fides implicita est, quando aliquid credimus, in quo vel alia inuoluuntur, quauis nos lateant, quæ illa sint, vel non possumus credere hoc, quin eo ipso saltem in communi alia credamus. Potest autem hæc implicita fides provenire primò ratione formalis obiecti cuiusdam, v. g. qui credit fide infusa vnum articulum propter auctoritatem diuinam, eo ipso videtur implicitè amplecti quicquid Deus reuelauit; sicut qui detestatur vnum peccatum graue, præcisè, quia est offensæ grauis Dei, eo ipso implicitè videtur detestari omne peccatum graue, in quo idem detestandi motuum reperitur. Secundo potest hæc contentia implicita provenire ex eo, quod credatur aliqua collectio rerum confusa,